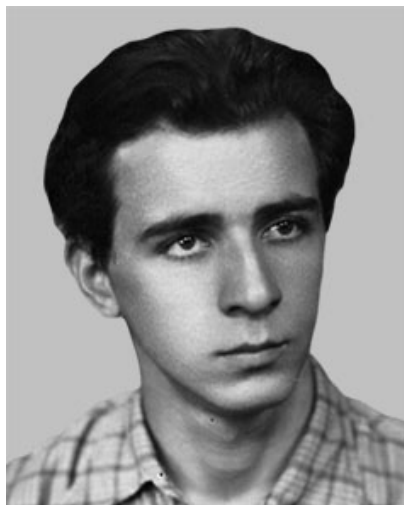

ПЛЮЩ Леонід Іванович (26. 04. 1939, м. Нарин, Киргизстан — 04. 06. 2015, м. Бессеж, Франція) — публіцист, літературознавець, учасник правозахисного руху. Дійсний член НТШ. Орден «За мужність» 1-го ступеня (2006). Захворів на кістковий туберкульоз, для лікування разом із родиною переїхав до Одеси. Від 1956 навчався на фізико-математичному факультеті Одеського університету, 1962 закінчив механіко-математичний факультет Київського університету. Працював у Інституті кібернетики АН УРСР (Київ). 1964, після усунення від влади *М. Хрущова*, звернувся до ЦК КПРС з листом, у якому висловив свої погляди на демократизацію в СРСР; 1966 розпочав писати статті для самвидаву про природу радянської держави, її ідеологію, національні проблеми в СРСР. Як і багато хто з дисидентів його покоління, за переконаннями був марксистом і вірив у «соціалізм з людським обличчям». Брав активну участь у русі шістдесятників, виконував роль зв'язкового між українським, московським, кримськотатарським, єврейським правозахисними рухами, знайомив москвичів з українським самвидавом і возив самвидавські книги з Москви до Києва. 1968 звільнений з роботи у зв'язку з протестами проти порушення прав людини, почав збирати подібну інформацію та передавати її в самвидавні бюлетені «Хроніка текущих событий» та ж. «Український вісник». 1968 підписав петиції на захист демонстрантів на Красній площі у Москві, 1969 — листа до ООН. У травні 1969 став членом Ініціативної групи захисту прав людини в СРСР і підписав перший лист про її створення, у листопаді того ж року — про репресії проти членів групи, 1971 — звернення до 5-го міжнародного Конгресу психіатрів із закликом виступити проти використання психіатрії в СРСР у каральних цілях. 15 січня 1972

після декількох обшуків заарештований за звинуваченням у антирадянській агітації і пропаганді, 1973 Київський обласний суд, що відбувся без участі П., визнав його неосудним і направив на примусове лікування у Дніпропетровську спецпсихлікарню (нині Дніпро). Відразу ж після постанови суду розпочато широку міжнародну кампанію на захист П., для чого створено відповідний комітет, з часом перетворений на Міжнародний комітет математиків, що видавав спеціальні бюлетені. Значну роль в одержанні та передачі з України за кордон інформації відіграла дружина П., яка писала численні звернення і листи. 1974 медична комісія продовжила термін лікування. Влітку того ж року Міжнародний конгрес математиків у м. Ванкувер (Канада) виступив із заявою про негайне звільнення П. 1975 Т. Ходорович збрала матеріали і в самвидаві опублікувала книгу «История болезни Леонида Плюща», у тому ж році у Парижі відбувся великий мітинг математиків, фізиків, психіатрів за підтримки Міжнародної амністії і профспілок. Ця кампанія мала велике значення для розуміння міжнародним співтовариством ролі каральної психіатрії в СРСР. 1976 П. був видворений із СРСР, відтоді мешкав у Франції. Західні психіатри визнали його здоровим. 1976 написав автобіографічну книгу «На карнавалі історії», перевидану багатьма мовами у багатьох країнах світу (українською — Мюнхен, 1978; К., 2002). У 1977 на прохання *М. Руденка* став закордонним представником Української Гельсинської групи, згодом — членом її Закордонного представництва (*Н. Світлична*, *П. Григоренко* та ін.), від 1988 — Української Гельсинської спілки. Брав участь у різних міжнародних акціях і організаціях на захист прав людини в СРСР та інших тоталітарних країнах. До кінця 1970-х рр. позбувся ілюзій щодо можливості «доброго» соціалізму і став переконаним антикомуністом. Інтереси П. поступово змістилися від політики до культурології й літературознавства. Вів цикл передач «На межі культури» в українській редакції радіо «Свобода», входив до об'єднання українських письменників «Слово», редколегії ж. «Сучасність» (м. Нью-Йорк, США). Написав монографію «Екзод Тараса Шевченка. Навколо "Москалевої криниці"» (Едмонтон, 1986; К., 2001), низку аналітичних статей про творчість Т. Шевченка, М. Хвильового, В. Барки, Б.-І. Антонича, П. Тичини, В. Стуса, М. Руденка, О. Довженка, О. Галича, опублікованих в українських, французьких і російських виданнях. Від початку 1990-х рр. неодноразово відвідував Україну, був учасником Установчого з'їзду Української Гельсинської спілки (1990), Конгресу національних меншин (Одеса, 1991), Конгресу колишніх політв'язнів (Київ, 1994).

Основні праці

Трагедія І. Дзюби // Сучасність. 1976. Ч. 12; Убивство А. Горської і процес В. Мороза // Там само. 1977. Ч. 2; Дещо про запахи слів М. Хвильового // Там само. 1983. Ч. 7—8; Ми наймити абстрактної химери // Україна. 1990. № 29; Reponse a Alexandre Soljenitsyne. Paris, 1991; Ukraine: A nous L'Europe! Paris, 1993; L'annee trente-noire // L'intranquille. 1994. № 2—3; Його таємниця, або «Прекрасна ложа» Хвильового. К., 2006; Людоненависництво. Чц., 2007.

Рекомендована література

1. Маркусь В. Л. Плющ у Римі // Сучасність. 1977. Ч. 7—8;
2. Алексеева Л. История инакомыслия в СССР. Вильнюс; Москва, 1992;
3. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960—1980-х років. К., 1995.

В. В. Овсієнко

Бібліографічний опис:

Плющ Леонід Іванович / В. В. Овсієнко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2023. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-879739>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).